

Konsultacje
poselskiego projektu ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta
oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta
w ramach prac Śląskiego Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i
Niepełnosprawności

W kwietniu 2008 r Dyrektor Biura Poselskiego zwrócił się do KAFOS o zaopiniowanie poselskiego projektu ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta. Prace nad opinią zostały niebawem rozpoczęte. Poprzedziły Konferencję inauguracyjną działania Śląskiego Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności. Osoby uczestniczące w konsultacjach z aktywnym udziałem Eksperta Doradcy Merytorycznego Projektu „Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności – Razem Ku Dobru Pacjenta”. Zapoznano się wnikliwie z przedstawionym projektem ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta. Uwzględniając istniejącą praktykę społeczną, aktualną sytuację pacjenta w obecnie obowiązującym systemie ochrony zdrowia dokonano analizy w kontekście istniejących warunków - także prawnych - w obszarze opieki zdrowotnej. Szczegółowe uwagi do Projektu ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta wraz z opinią zostały przekazane Posłowi Projektodawcy

Opinia i uwagi Śląskiego Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i
Niepełnosprawności
do Projektu ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o
Rzeczniku Praw Pacjenta

Godna podkreślenia jako społecznie pożyteczna jest poselska inicjatywa ujęcia wielu rozproszonych w różnych aktach prawnych przepisów określających prawa pacjenta. Projekt ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta w zamierzeniach autorów podejmuje próbę uporządkowania kwestii praw pacjenta w polskim systemie prawnym oraz zebrania w jednym akcie prawnym.

Mając na uwadze konstytucyjną gwarancję ochrony zdrowia wynikającą z art.68 Konstytucji RP każda z wprowadzonych zmian musi uwzględniać pacjenta - beneficjenta tych zmian, jego podmiotowość i szeroko rozumiane bezpieczeństwo, jego centralne usytuowanie w systemie jako cele nadrzędne.

Przedstawiony projekt wg opinii uczestników Śląskiego Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności nie ujmuje w całości zbioru praw pacjenta. W katalogu praw pacjenta wybiórczo wyodrębnione i silniej zaakcentowane zostały niektóre z nich, inne pominięte.

Projekt pomija kilka bardzo istotnych t.j. prawa związane z udziałem pacjenta w eksperymentach medycznych oraz z przeszczepianiem narządów. Prawa ubezpieczonych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego nie zostały także ujęte w tym projekcie.

Fundamentalnym i faktycznym, bardzo dolegliwym dla pacjentów naruszeniem ich praw są problemy z dostępem do świadczeń zdrowotnych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. W projekcie nie ujęto tych praw i nie wskazano sposobu rozwiązania problemów z dostępem i dostępnością do świadczeń.

Należy tu zaznaczyć, że również ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych nie wskazuje na jakiegokolwiek sposobu ograniczenia lub usunięcia tego naruszenia. Projekt utrwała i wzmacnia ograniczenie dostępności do świadczeń.

Istotnym będzie określenie w projekcie procedury lub procedur egzekucji w praktyce zawodowej pełnego katalogu praw pacjenta w obecnych warunkach organizacji i finansowania opieki zdrowotnej. Pożądane byłoby w projekcie mocne zaakcentowanie koniecznej znajomości praw pacjenta z pełnego katalogu przez osoby wykonujące zawód medyczny.

Naszym oczekiwaniem jest, aby projektowany katalog praw pacjenta nie był węższy od zbioru praw zawartych chociażby w Karcie Praw Pacjenta, wprowadzonej Komunikatem z dnia 11 grudnia 1998 r. przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, a ujmował również poszerzenie o prawa wymienione w innych ustawach i przepisach prawa oraz o prawa uznawane i stosowane w krajach Unii Europejskiej, a dotąd nie zapisane i nie uwzględniane w Polsce.

Są to prawa t.j.

Prawo do profilaktyki

Każda osoba ma prawo do należytej opieki w celu zapobiegania chorobom.

Prawo dostępu do opieki medycznej

Każda osoba, której zdrowie tego wymaga, ma prawo dostępu do świadczeń medycznych. Świadczeniodawcy muszą zagwarantować równy dostęp każdemu bez dyskryminowania na podstawie finansowych zasobów pacjenta, wieku, miejsca zamieszkania, rodzaju choroby czy czasu dostępu do świadczeń.

Prawo do informacji

Każdemu pacjentowi przysługuje prawo dostępu do wszelkich informacji dotyczących jego stanu zdrowia, świadczeń medycznych, sposobu korzystania z nich, oraz wszystkiego, co jest dostępne dzięki badaniom naukowym i innowacjom technologicznym (art.68 Konstytucji).

Prawo do wyrażenia zgody

Każda osoba ma prawo dostępu do wszelkich informacji, które mogłyby jej umożliwić aktywne uczestniczenie w decyzjach dotyczących jej zdrowia oraz do wyrażania woli na wypadek znalezienia się w sytuacji, gdy nie jest możliwe wyrażenie woli.

Posiadanie takiej informacji jest warunkiem wstępnym dla podjęcia jakichkolwiek kroków w dziedzinie leczenia, włączając w to również uczestnictwo w badaniach naukowych,

Prawo do wolnego wyboru

Każda osoba ma prawo wolnego wyboru procedury leczenia oraz świadczeniodawców na podstawie rzetelnej informacji.

Prawo do prywatności i poufności

Każda osoba ma prawo do traktowania informacji na jej temat jako poufnych, w tym informacji dotyczących jej stanu zdrowia oraz ewentualnych procedur diagnostycznych lub terapeutycznych, do szczególnej ochrony danych genetycznych i innych, a także do ochrony jej prywatności podczas wykonywania badań diagnostycznych, porad u specjalisty i leczenia farmakologicznego, chirurgicznego.

Prawo do poszanowania czasu pacjenta

Każda osoba ma prawo do uzyskania niezbędnego leczenia w krótkim, wcześniej określonym czasie. Prawo to przysługuje pacjentowi na każdym etapie leczenia.

Prawo o przestrzeganiu norm jakościowych

Każda osoba ma prawo do korzystania ze świadczeń zdrowotnych wysokiej jakości, które powinny być zrealizowane zgodnie ze szczegółowo określonymi zasadami i normami.

Prawo do bezpieczeństwa

Każda osoba ma prawo do korzystania z prawidłowo świadczonych usług zdrowotnych, nie wyrządzających jej żadnej krzywdy, wolnych od błędów, zgodnie z dobrą praktyką lekarską, oraz prawo dostępu do świadczeń zdrowotnych i leczenia zgodnych z wysokimi normami bezpieczeństwa.

Prawo do innowacji

Każda osoba ma prawo dostępu do innowacji, w tym do procedur diagnostycznych, zgodnie z normami międzynarodowymi i niezależnie od względów ekonomicznych czy finansowych.

Prawo do unikania niepotrzebnego cierpienia i bólu

Każda osoba ma prawo do unikania, w takim stopniu, w jakim to możliwe, cierpienia i bólu, niezależnie od stadium choroby.

Prawo do leczenia dostosowanego do potrzeb

Każda osoba ma prawo do programów diagnostycznych lub terapeutycznych dostosowanych do jej osobistych potrzeb w takim zakresie, w jakim to tylko możliwe.

Prawo do zażaleń

Każda osoba ma prawo do składania zażaleń zawsze, gdy doznała ona jakiegokolwiek uszczerbku oraz prawo do uzyskania odpowiedzi lub innej informacji zwrotnej.

Prawo do rekompensaty

Każda osoba ma prawo do otrzymania odpowiedniego odszkodowania w rozsądnie krótkim czasie, jeśli doznała krzywdy fizycznej, moralnej lub psychicznej, spowodowanej źle prowadzonym leczeniem.

Prawo do podejmowania działań leżących w interesie ogółu

Prawo do działalności na rzecz przysługującym pacjentom praw

Prawo do uczestnictwa w kształtowaniu polityki zdrowotnej

Prawa te powiązane są z treścią wielu międzynarodowych deklaracji i zaleceń wydawanych przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i Radę Europy.

Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności sugeruje, że określenie: „w sytuacji ograniczonych możliwości udzielenia odpowiednich świadczeń” niepotrzebnie umacnia obecną sytuację i tak bardzo ograniczającą konstytucyjne prawo do ochrony zdrowia oraz denerwującą pacjentów instytucję kolejek – usprawiedliwia nieudolność zakładu opieki zdrowotnej. Okres oczekiwania pacjenta z gradówką oka w kolejce do specjalisty np. okulisty w wielu zakładach opieki zdrowotnej kształtuje się na poziomie kilku tygodni.

Projekt powinien wyraźnie precyzować, że to matka i dziecko mają prawo do uzyskania świadczeń zdrowotnych w sytuacji porodu.

Projekt zawiera stwierdzenie, iż pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych udzielanych ze szczególną starannością przez podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych w warunkach odpowiadających określonym w odrębnych przepisach wymaganiom fachowym i sanitarnym. Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych osoby wykonujące zawód medyczny kierują się zasadami etyki zawodowej określonymi przez właściwe samorządy zawodów medycznych. **Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności stoi na stanowisku, że zasady etyki są uniwersalne.**

Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności jest zdania, że efektem zapisu, iż *pacjent ma prawo do rzetelnej i kompletnej informacji o swoim stanie zdrowia, przekazanej przez przeszkolone w tym kierunku osoby, przekazanej na jego wyraźne życzenie* będzie istotne ograniczenie ilości nieumiejętnie przekazywanych rozpoznań, po których pacjent już na wstępie popada w ciężką depresję. Jest to trafny zapis. Członkowie naszych organizacji jako pacjenci często doświadczają skutków nieumiejętnego informowania przez personel o diagnozie. Sposób informowania i forma przekazu na długo odbiera im chęć do życia i do walki z chorobą.

Organizacje pacjentów wnoszą, aby całość dokumentacji dotyczącej pacjenta w oryginale była w posiadaniu pacjenta, a świadczeniodawca udzielający świadczenia dysponował wyłącznie kserokopią. Jest to uzasadnione w sytuacji ostatnich zmian w poradniach specjalistycznych, zamykania, przeprofilowania i likwidacji placówek medycznych.

Podmiot, który udziela świadczeń zdrowotnych powinien mieć obowiązek uzyskania pisemnej świadomej zgody pacjenta na udostępnienie dokumentacji medycznej.

Ponadto dokumentacja medyczna powinna być zaopatrzona w metryczkę, w której oprócz sposobu i celu, w jakim udostępniona została dokumentacja rejestrowane są podmioty, instytucje, osoby, którym ta dokumentacja została udostępniona oraz osoby, podmioty i instytucje, które tę dokumentację udostępniły i w jakim celu oraz sposobu jej udostępnienia.

Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności wyraża stanowisko, że organizacje pozarządowe rzecznicze działające w obszarze zdrowia i niepełnosprawności powinny mieć ustawową możliwość opiniowania wszelkich zmian w prawie dotyczącym ochrony zdrowia.

Wnoszujemy o wskazanie organu właściwego w postępowaniu w sprawach praktyk naruszających indywidualne prawa pacjentów.

W ustawie nieodzwonnie jest umieszczenie zapisów, że ochronę praw pacjenta wspomagają różnego rodzaju instytucje społeczne, organizacje rzecznicze działające w obszarze zdrowia i niepełnosprawności.

Ponadto Śląskie Forum Rzecznictwa w Obszarze Zdrowia i Niepełnosprawności po zasięgnięciu opinii przedstawicieli organizacji uczestniczących w Forum uznaje, że utworzenie instytucji Rzecznika Praw Pacjenta jest uzasadnione i oczekiwane przez organizacje społeczne. Oczekujemy, iż instytucja Rzecznika Praw Pacjenta będzie wyposażona w przepisy regulujące zakres jej uprawnień i relacji z istniejącymi organizacjami rzeczniczymi działającymi w obszarze zdrowia i niepełnosprawności w zakresie ochrony praw pacjenta. Ponadto Rzecznika Praw Pacjenta będzie dysponował kompetencjami do ochrony praw z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego jako partner dla NFZ.

Wnosimy o wyposażenie Instytucji Rzecznika Praw Pacjenta w kompetencje służące ochronie indywidualnych praw pacjenta.

Rzecznicy funkcjonujący obecnie przy MZ, NFZ i części szpitali nie pełnią funkcji rzecznictwa oraz ochrony praw i interesów osób i grup dotkniętych trudną sytuacją zdrowotną. Istnienie ww rzeczników nie spowodowało wzrostu poziomu respektowania praw pacjentów. Nasiliły się sytuacje łamania praw pacjenta, omijania praw pacjenta.

Wyrażono nadzieję, iż ostateczna wersja projektu jako efekt wspólnej pracy środowisk, z którymi prowadzone były konsultacje spełni oczekiwania pacjentów, społeczeństwa w szerokim ujęciu, pracowników ochrony zdrowia, pracodawców.

Wypracowaną opinię przekazano na ręce Posła Projektodawcy.

wnikliwie zapoznaliśmy się z przedstawionym nam projektem ustawy o ochronie indywidualnych i zbiorowych praw pacjenta oraz o Rzeczniku Praw Pacjenta. Uwzględniając istniejącą praktykę społeczną, aktualną sytuację pacjenta w obecnie obowiązującym systemie ochrony zdrowia dokonaliśmy analizy w kontekście istniejących warunków - także prawnych - w obszarze opieki zdrowotnej. W załączeniu przedstawiamy naszą opinię.

Wyrażamy nadzieję, iż ostateczna wersja projektu jako efekt wspólnej pracy środowisk, z którymi prowadzone są konsultacje spełni oczekiwania pacjentów, społeczeństwa w szerokim ujęciu, pracowników ochrony zdrowia, pracodawców.